

Svoboda v ljubezni, poeziji ...

Pesem, pravi Vinko Möderndorfer, avtor pesniške zbirke *Romeo in Julija* iz sosednje ulice. Zakaj jih pisati? Kaj žene tega literarnega umetnika, da piše pesmi? V svojem pismu mladim pa pojasni, da vse izvira iz ljubezni, mladim izredno večplastnega in zakompliciranega čustva. Pravi, da je pri pisanju pesmi spoznal mlade (svoja nečaka), se spominjal svoje mladosti in k vsemu temu dodal še ščepec osebne domišljije. In čeprav v njegovi mladosti ni bilo elektronike, kot jo poznamo danes, v pismu zapiše, da je ljubezen ostala ista. Še vedno nas, tako kot v preteklosti, na isti način stiska v prsih in dviga v nebo. Zato je Möderndorfer tudi izbral ljubezen za glavno temo pesniške zbirke. Kot pojasni v pismu, so hrepenenje, ljubosumje, skrb zaradi izgleda, prvi dotiki, poljubi, pogledi, vznemirjenje v trebuhu enaki kot v preteklosti in spominja se, kako jih je doživljal tudi on. Pa vendar pesmi niso obtičale v preteklosti – čeprav rojen v Celju l. 1958, je avtor za snov pesniške zbirke izbral sodobni svet najstnikov – torej mobilne, kino, park, šolo ... Tako se je mladim približal in menim, da mu je ravno zaradi ljubezni do poezije to tudi uspelo.

Hkrati pa je, kot tudi zapiše v pismu, navdih iskal v ljubezni do mladosti – oz. v mladosti nasploh.

Pravi, da je v mladosti skrito vse, tudi naše kasnejše življenje. To pa izvrstno predstavi v eni izmed 39 pesmi v pesniški zbirki; zapiše, da je življenje stekano iz minulih sanj. In res je tako – sanje vplivajo na prihodnost in so pot k uspehu. Dovoliti si moramo sanjati, dovoliti si moramo živeti. Sama menim, da so življenje in sanje izredno podobno; sanjarjenje pa je tudi izredno zabavno, tudi v ljubezni. Sanje so navdih, vendar si moramo upati zaupati in se ne upirati temu navdihu. Tako se tudi avtor ni – in danes je dobitnik velikega števila nagrad – Grumove, Boršnikove, večernice, desetnice, nagrade Prešernovega sklada ... Kot zapiše v pismu, je začel pisati že v mladosti in obljublja, da ga poezija ne bo nikoli zapustila. Kot je tudi povedal, je bil film, poezija, literatura in gledališče njegova mladost.

Menim, da to strast do pripovedovanja zgodb in veličino njegovega navdiha opazimo tudi v pesniški zbirki, izdani l. 2022 pri založbi Miš.

V pesniški zbirki namreč ne manjka različnosti med pesmimi. Nekatere so umirjene (*Pred jutrom*), druge žalostne

(*Nisva*), po večini pa igrive, hudomušne (*Milijon se mi dogaja*, *Tik pred zmenkom* ...).

In tako je tudi v življenju – ni vse samo veselo, igrivo, temveč je tudi žalostno, umirjeno. Ravno tu pa je poanta poezije – raznolikost, pa vendar tudi življenje. Ravno zato se mi zdi naslov pisma *NAJ ŽIVI REPUBLIKA POEZIJA* izredno primeren. Menim namreč, prav tako pa tudi avtor, da pri poeziji vse prihaja iz srca – in tako bi moralo biti tudi v življenju. Republika Poezija je lahko nekakšen »psevdonim« za svobodno izražanje, ki priteče iz srca in se izliva na papir.

Navdih za vse to je torej srce – ljubezen, če smo čisto natančni kot avtor napiše v eni izmed pesmi, ljubezen nikoli ne vpraša zakaj in se nikoli ne opravičuje, ker je, ker obstaja. Vendar je to prav – navdih pride spontano, ni naučen in tudi poezija ni naučena. Nikakor pa ni naučeno življenje.

Literatura (kar pesem tudi je) izraža čustva, lahko pa ta čustva sežejo tako globoko, da nam spremenijo pogled na svet. Takšna moč je neverjetna in je vredna več kot vsa elektronika.

In menim, da je avtorju ta sprememba pogleda na svet uspela. Pa ne da smo izredno presenečeni – avtor je namreč z imenom in priimkom zapisan že na marsikatero delo – za mlade (*Kit na plaži*, *Jaz sem Andrej*), za odrasle (*Balzacov pajek*, *Konec zgodbe*), zbirko novel (*Navodila za srečo*) poezijo za otroke (*Pesmi in pesmičice*, *Babica za lahko noč*).

V pesniški zbirki pa je mladim izvrstno odprl pogled na »svobodnost« poezije. Poezija ne govori le z vsebino, metaforami, besednimi zvezami ..., temveč (kot je sam pojasnil) tudi s presledkom v novo vrstico, z dolžino verza, z razmiki, s presledki ... Vse to je jezik poezije. Pesmi so tako po večini svobodnega verza, brez rim ali inverzije, ena izmed pesmi je celo brez ločil. Vendar so vse te pesmi zapisane iz srca – tudi štiri likovni pesmi, ki so še poseben izziv pri branju in razumevanju (*Obzorje*, *Ladja*). Möderndorfer je povedal, da je hotel s to drzno in iskreno obliko pesmi mlade navdušiti, da bi tudi oni zapisovali čustva v obliki pesmi. Tako bi izlili svoja čustva na papir – pa so lahko te pesmi popolnoma brez oblike; uporabiti bi morali domišljijo, se iskreno in drzno izraziti ter pokazati na probleme in težave v današnjem svetu.

Mnogi bi rekli, da je drzno v pesniško zbirko uvrstiti družbenokritično pesem Črni cvet, v kateri »stari za likovni« (kar je tudi pogovorni izraz, ki jih v pesniški zbirki ne primanjkuje – srček, lulat) mladim pripoveduje o fantu, ki je na meji umrl, ko je bežal iz svoje države. Vendar sama menim, da je ta drznost upravičena – mladi se moramo zavedati sveta, ne smemo biti zaprti v nekem mehurčku. Avtorjeva iskrenost v mladostniških čustvih mlade pripelje do spoznanja, da so čustva »fajn«, da se jih ne smejo (smemo) sramovati. Biti moramo odprti za druge. Iskreno avtor izrazi, da umetnost rine duha človeštva naprej. To pa počne z neizprosno hojo po robu, z razgaljanjem resnice, z razgaljanjem človeške neumnosti. Torej drznost, iskrenost sta v literaturi (poeziji) izredno pomembni.

Drzne pa so tudi ilustracije v pesniški zbirki. So namreč v punk-rokovskem slogu narisane ilustracije izpod svinčnika Jureta Engelsbergerja. V črni (žalost), v beli (mladost) in rdeči barvi (ljubezen) si dajejo kontrast in se dopolnjujejo. Izbira barv je izredno primerna, saj je ljubezen navadno rdeče barve. Z ljubeznijo pa povezujemo tudi Romea in Julijo iz tragedije W. Shakespeara. Še ena drzna, a iskrena poteza Vinka Möderndorferja, saj sam pove, da ima Shakespeara rad in tudi to njegovo delo. Prav tako pa sta lirski subjekta fant ali dekle, ponekod celo oba in tako smo mladi dobili izvrstno pesniško delo, namenjeno prav mladim, s »simptomom« zaljubljenosti.

Najstniška ljubezen je namreč zelo zaželen okvara srca, ki slabi možgane, lica zardijo, ustnice vzdrhtijo in krvni tlak se dvigne.

In to – ter še veliko več – se dogaja mladim v zbirki. Fant, ki lahko miselno misli, da bosta obe dekleti zapustili svoja fanta in prišli k njemu. Dekle, ki pove, kaj vse je narobe s fantom, nato pa prizna svojo ljubezen do njega; fanta, ki mu je žal za vse, česar z dekletom nista naredila; jutro fanta in dekleta, ko se spomnita drug na drugega ...

V vse to pa je slovenski pesnik, pisatelj, scenarist, dramatik in režiser umetno vpletel izvrstna pesniška sredstva, slabšalne izraze (butast, retardiran), nagovore (takšen si), okrasne pridevke (droben list breze), elipse (že v torek), kratke povedi (In je lepa.), ponavljanja (tiho, tiho), besedne igre (Julija julija) ... Torej sodobno, po navdihu in predvsem iz srca.

To pa je želel pesnik tudi povedati – sporočal je o svobodnosti in o poeziji iz srca – tako kot sam meni – pripelje tudi resnico v srce brez ovinkov. Sama menim, da je poezija ravno ta svoboda, opominjanje drugih, da v občutkih niso sami, srce in velika ljubezen. In zopet smo pri Republici Poeziji, ki spominja na vse to – tudi na avtorjevo veliko misel, da s poezijo odpiramo pogled bolje od znanosti. Tako namreč odpremo pogled tudi na ozadje tega, kar pravi zgodovina – na občutke in doživljanja takratnih ljudi.

Pesmi v pesniški zbirki so razdeljene v tri sklope: Včasih je preveč besed, Romeo in Julija iz sosednje ulice in Imeti rad. Skupaj sestavljajo celoto, oblikujejo zgodbo, ki si je zaslužila nagrado zlata hruška.

Odpirajo pogled, opominjajo, opozarjajo in se tudi hudomušno igrajo. Vse to je poezija. Vse to je življenje. In kot pravi avtor: »Preberite vsak dan eno pesem. Pomaga.«

Karin Batista | Osnovna šola Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica, 9. razred

Mentorica | **Dragica Štemberger Maljevac**

Recept/navodila za uporabo poezije

Ljubezen, poezija, navdih. Vse, kar je v življenju najbolj potrebno.

Vsaka poezija se začne z navdihom in navdih se začne z ljubeznijo. Veliko stvari se začne z ljubeznijo in Vinko Möderndorfer to dobro ve. Začel je pisati pesmi, odkrivati poezijo v svojih najstniških letih. In kot je zapisal: »In še marsičesa ni bilo. Bila pa je ljubezen.« S tem je začel svoje pisanje pesmi. Njegovo pisanje se je, kot je rekel v nekem

intervjuju, poznalo, saj se po štiridesetih letih pisanja mora neke poznati. Njegova dela npr. Kit na plaži, Kot v filmu, Jaz sem Andrej in druga so že prejela veliko nagrad, npr. večernico, desetnico, modro ptico ... S tem je dokazal, da je sodoben slovenski umetnik, ki se lahko vživi v svet vsakogar – s svojim vsakodnevnim opazovanjem sveta.

Zanj je poezija pomembna zaradi čustev, saj poezija temelji na čustvih. Po njegovem mnenju v slovenski literaturi pri-